

పందెం

ఆనాటి సాయంకాలం స్నేహితులంతా సేటు రాజూరాం ఇంట్లో విందారగించి కులాసాగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూర్చున్నారు. వివిధ విషయాలను చర్చిస్తున్నారు, వాదిస్తున్నారు. ఉత్సాహంగా సేటు రాజూరాం తెల్లటి పరుపు మీద ఉన్న పట్టుదిండ్ల కొరిగి హుక్కు పీలుస్తున్నాడు, అవసరమని అనుకొన్నాచోట్ల తాను కూడ పాల్గొంటూ. దగ్గర నిలబడి ఉన్న నోభరు లక్ష్మీ భాళీయైన గాజు గ్లాసుల్లో వైను నింపుతున్నాడు. స్నేహితులు సేటు బలవంతం చేయాలని బెట్టు సరిగానే భాళీ చేస్తున్నారు పాత్రలు. సేటు ‘లక్ష్మీ! మొన్న ప్రత్యేకంగా ఆర్దరిచ్చి తెప్పించిన సీసా తీసుకురా’ అన్నాడు. లక్ష్మీ తెచ్చి మళ్లీ గ్లాసుల్లో నింపాడు. స్నేహితులు ఒకరి ముఖం ఒకరు చూసుకున్నారు. ‘సేటీ! వేపారం బాగా సాగుతున్నట్లుందే!’ అన్నాడొక స్నేహితుడు. ‘అవును మరి లేకపోతే ఇంత ఖరీదుగల వైను తెప్పించటం సామాన్యమూ’ అన్నాడు మరొకడు, లక్ష్మీ అందిచ్చిన గ్లాసు తీసుకుంటూ. సేటు కూడ గ్లాసులోనిది కొద్దిగా చప్పరించి స్నేహితులవంక చూచి మందహసం చేశాడు.

గ్లాసులు భాళీ కావడంతో ఉత్సాహం ఇనుమడించింది అందరికీ. అంతకు ముందు దాకా చర్చిస్తున్న విషయం మళ్లీ ఎత్తుకున్నారు.

“మీరు ఏమన్నా అనండి! యావజ్జీవం షైదు శిక్ష అనుభవించటం చాలా ఫోరం. అంతకంటే రెండు నిమిషాల్లో ప్రాణం పొయ్యేటట్లు ఉరి తీయటం మంచిది’ అన్నాడు రాంలాల్ పట్టుదలగా.

“బతికితే బలుసాకయినా తినొచ్చు). అసలే లేకుండా అంతమొందటం కంటే ఎట్లాగో ప్రపంచం మీద ఉండటం నయం’ అన్నాడు నరోత్తందాసు. ‘ఏమీ స్వేచ్ఛలేక జీవితాంతం వరకు ఆశలన్నీ చంపుకొని బతికి బాధ పడటంకంటే ఉరిశిక్క అనుభవించటం చులకనగాదూ’ అని తాను కూడా ఒక సమిధ వేశాడు సేటు.

‘ఈ రెండు శిక్షలూ నాగరికత గల దేశాల్లో గర్భమయినవి. నెమ్ముదిగానో తొందరగానో వ్యక్తుల ప్రాణాలు తీయటమే ఈ రెంటి ఉద్దేశం. కాని తప్ప చేసినవాళ్లను మంచిమార్గంలో ప్రవేశపెట్టటానికి బదులు సంఘంలో నుండి వాళ్లను పూర్తిగా అంతమొందించటం దెబ్బ తగిలిన వేలును పూర్తిగా కోసివేయటం వంటిది’ అన్నాడు లలితాప్రసాదు చేతిలోని సిగరెట్లు బూడిద దులుపుతూ. నిజమే! ఈ రెండింటిలో నాకయితే యావజ్ఞవశిక్ష నయమనిపిస్తుంది’ అన్నాడు నరోత్తందాసు. సేటు వంక చూస్తే సేటు తనమాటను పడగొట్టాలని అన్నట్లుగా అనుకొని ‘యావజ్ఞవం ఏమిటోయి? ఒక ఐదేండ్లు ఉండలేవు! ఏకాంతంగా యావజ్ఞవం గడపాలంటే మాటలా?’ అన్నాడు సేటు పూర్తిగా వాదనలోకి జూరబడి. ఇద్దరికి తమమాట నెగ్గాలన్న పంతం ఎక్కువయి వాదన ముదురుతోంది. స్నేహితులు వాళ్లకు పొగ వేస్తున్నారు తాము తమాషా చూస్తో.

‘పదేళ్లు కాదు పదేళ్లంటాను నువ్వు ఎట్లా చెప్పితే అట్లా !’ అన్నాడు నరోత్తందాసు.

‘ఆ! పందెం రెండు లక్షలు!’ అన్నాడు సేటు ఉద్దేశం పట్టలేక.

‘ఓ సిద్ధం! నువ్వు రెండు లక్షలు గుమ్మరించాలి మరి?’ అన్నాడు నరోత్తందాసు.

‘తప్పకుండా?’ అన్నాడు సేటు.

ఇంకేముంది? వ్యవహారం ముదిరింది. సేటు రాజారాం తోటలో పదేళ్లపాటు ఏకాంతవాసం నరోత్తందాసు అనుభవించేటట్లు తదుపరి

నరోత్తందాసుకు సేటు రెండు లక్షలు ఇచ్చేటట్లు ఒప్పందం చేయించారు స్నేహితులు.

సేటు అంతా అయిపొయ్యాక కళ్లు తెరిచాడు. ‘ఎంతపని జరిగింది? ఎందుకు వచ్చినట్లు ఈ రెండు లక్షల దండుగా!’ అన్నాడు స్నేహితులతో. స్నేహితులందరూ రెండు లక్షల కొరకు వెనుకకు పొయ్యే పీనాసి అని బనాయించారు. సేటు సిగ్గుతో మారు మాట్లాడక ఒప్పందం అంగీకరించాడు.

తోటలో ఒక గది ప్రత్యేకించారు నరోత్తందాసు కొరకు. సరిగ్గా పదేళ్లకు ఏ రెండు నిమిషాలు తక్కువయినా కూడా రెండు లక్షలు చెల్లించే బాధ్యత సేటుకు ఉండదు. ఖైదీకి కావలసిన వస్తువులు ఆర్దరు వ్రాసి తెప్పించుకోవచ్చు. పుస్తకాలు, బట్టలు, భోజనం వగైరాలు అతనికి బాహ్య ప్రపంచంతో ఏమాత్రం సంబంధం ఉండకుండా ఈ వస్తువులన్నీ కిటికీ ద్వారానే వెళ్లవలసి ఉండేవి. ఖైదీ కావాలంటే ఉత్తరాలు వ్రాసుకోవచ్చు.

మొదటి సంవత్సరమంతా చాల విసుగుగా, విచారంగా గడిపాడు ఖైదీ. ఎన్నోసార్లు ఏడవటం కూడా వినపడేది అక్కడి చౌకీదారుకి. రెండు మూడేళ్లు గడిచాక ఈ ఒంటరి జీవితానికి అలవాటువడ్డాడు. రాత్రింబగళ్లు చదవటమే చదవటం. ఈ ఖైదీ కావలెనని వ్రాసి పంపిన పుస్తకాలు తెప్పించలేక అవస్థపడేవాడు సేటు. తన స్థితిని గురించి విచార పడటానికి సమయమే చిక్కుకపోయేది ఖైదీ నరోత్తమదాసుకు.

ఒకనాడు సేటుకు ఖైదీ పది భాషులలో ఒక ఉత్తరం వ్రాశాడు. ఆ ఉత్తరం ఆయా భాషలు వచ్చినవాళ్లకు చూపేట్లుమని తప్పులు లేకుండా సరిగా ఉన్నట్లయితే తోటలో శంఖు ఊదమని వ్రాశాడు. అట్లాగే శంఖు ఊదారు.

సేటు రాజూరాంకు ఇదంతా చూస్తే చాల ఆశ్చర్యమైనది. ఈ ఏకాంతవాసం పదేళ్లపాటు అనుభవించపోతాడా? నేను రెండు లక్ష లియ్యబోతానా అనుకున్నాడు సేటు. మొదటి సంవత్సరంలోనే భరించలేక

ఆత్మహత్య చేసుకుంటాడని అశించిన సేటు చూస్తుండగానే నాలుగేళ్లు గడిచిపోవటం, అందులో షైదీ ఏమాత్రం ఒంటరితనం ‘బాధ’ అనుభవించటం లేదని తెలుసుకొని కిటకిట పడ్డాడు.

◆◆◆

రేపు ఉదయం వరకు పదేళ్లు నిండుతాయి. మా ఒప్పుందం ప్రకారం అతనికి రేపు నేను రెండు లక్షలు గుమ్మరించాలి’ అనుకున్నాడు సేటు. కాలం అంతా ఒక్కటీరుగా ఉండదు. పదేళ్లకింద రోజుకు ఐదు వందలు సంపాదించే సేటుకు ఇవ్వాళ యాభై రూపాయలు రావటం కష్టంగా ఉన్నది. వ్యాపారంలో నష్టం వచ్చి సన్నగిల్లటం మూలాన రెండు రూపాయలు రెండు లక్షల సమానంగా ఖర్చు పెట్టుతున్నాడు. ‘రేపు ఎట్లాగూ ఇయ్యటం తప్పదు. ఇస్తే ఇంక నేను బిచ్చిమెత్తుకోవాల్సిందే?’ అంటూ ఎటూ తోచక పచార్లు చేస్తున్నాడు తన గదిలో. ‘నే ననుకున్నట్లు వీడు చచ్చిపోతే ఎంత బాగుండేది! ఏ దిగులు లేకుండా!’ అని గొణిగాడు మళ్లీ! ఇంతలో గడియారం రెండు కొట్టింది. కిటికీలో నుండి బయటికి చూచాడు. దట్టంగా చీకటి ఉన్నది. సన్నగా తుంపర పడుతోంది. చప్పున పెట్టే దగ్గరకు వెళ్లి ఎర్రటి మఖమలు ఒరలో మెరిసిపోతున్న చిన్న కరవాలం మొలలో దోపుకొని తాళపు చెవులగుత్తి పట్టుకొని బయలు దేరాడు. తోటలోకి వెళ్లి చేతి లోని టార్చి వెలిగించి చాకీదారును పిలిచాడు. వాడు పలకలేదు అంత రాత్రి. ‘మొదలు అనుమానం చాకీదారు మీద పడుతుంది. తరువాత ఎట్లాగయినా తప్పించుకోవచ్చు’ అని మొలలో ఉన్న కత్తిని చూసుకున్నాడు. మెల్లిగా గది దగ్గరకు వచ్చాడు. బల్లమీది లాంతరు వెలుగు కిటికీలోనుంచి కనబడుతున్నది. టేబిలు దగ్గర కుర్చీలో షైదీ కూర్చున్నాడు కిటికీ వేపు వెన్ను చేసి. ఐదు నిమిషాలు గడిచాయి. షైదీ కదలనే లేదు. ‘పదేళ్ల నుండి ఇట్లా కదలకుండ కూర్చీటం అలవాటయింది కాబోలు’ ననుకున్నాడు సేటు. కిటికీ తలుపు చప్పుడు చేశాడు. అయినా కదల్లేదు. సేటు తలుపు తాళం తీశాడు. పదేళ్లకింద వేసిన తాళం తీస్తుంటే

కిరుకిరు మన్నది. తాను తాళం తీసే ఎంత ఆశ్చర్యంగా చూస్తాడో లేక ఏమన్నా అంటాడేమో ననుకున్నాడు. కాని అతడు కదలనన్నా కదలలేదు. గడ్డం, జుట్టు బాగా పెరిగింది. చిక్కి శల్యమయి ఉన్నది అతని శరీరం. సూర్యరష్య లేక ఒళ్లంతా పండు బారింది. టేబులు మీద అన్ని తెరిచిన పుస్తకాలు కుపులుగా పడి ఉన్నవి. అతని ఒళ్లో కూడా ఒక పుస్తకం ఉన్నది. చదువుతూ చదువుతూ నిద్రపోయినట్లున్నది అనుకున్నాడు సేటు. ‘ఇప్పుడు పొడిచివేయటం చాల చులకనయిన వని’ అని టేబిలు వంక చూగానే ఒక కాగితము మీద ఏదో ప్రాసి ఉన్నది.

అది తీసి దీపం వెలుతురులో చదవటం మొదలుపెట్టాడు.

‘నేను రేపు ఉదయం బంధవిముక్కుణ్ణి అవుతాను. నాకు స్వేచ్ఛ వస్తుంది. కాని నేను ఈ గది వదలి వెళ్లటానికి ముందు కొన్ని విషయాలు నీకు విశదీకరించటం అవసరం.

ప్రపంచం అంతా పెద్దవాళ్లన్నట్లు మిథ్య. ఈ స్వేచ్ఛ, ఈ జీవితం బుద్ధుదప్రాయాలు. ప్రపంచం పై మెరుగులతో నిండి ఉన్నది. ఇట్లాంటి బూటకపు ప్రపంచంలో జీవించటం నాకిష్టం లేదు.

ఈ పదేళ్లబట్టి నేను ఐహిక సుఖాలన్నిటినీ పుస్తకాల ద్వారా అనుభవించాను. తోటల్లో విహారించాను, ఆరామాల్లో విశ్రాంతి తీసుకున్నాను, స్త్రీలను ప్రేమించాను, యాత్రలు సేవించాను, చూడదగినవి చూశాను, వినదగినవి విన్నాను, అంతా అనుభవమయినది నాకు.

నీ పుస్తకాల వల్ల జ్ఞానం సంపాదించాను. నేను మీ అందరికంటే తెలివిగలవాడనయ్యానన్న నమ్మకం నాకు బాగా కుదిరింది.

కాని ఈ పుస్తకాలు, ఈ జ్ఞానం అంతా వ్యర్థం, ఎంతటి వాడికయినా చావు తప్పదు. అందం, చందం, ధనం, ధాన్యం, తెలివి, గొప్పతనం అంతా చెల్లు దీనితో.

ప్రపంచం అబద్ధాన్ని నిజం అంటుంది. పై మెరుగులన్ని నిజమయిన అందం అని నమ్ముతుంది. ఇట్లాంటి లోకమే స్వర్గమని ఆనందిస్తుంది.

నాకు ప్రపంచం మీద విసుగు పుట్టింది. ఇవేవి నన్నాకర్ణించవు. కొన్నాళ్ళ క్రింద రెండు లక్షల ఆస్తి కోసం ఎన్నో కలలు కన్నాను. అనుభవించినట్ట ఆనందించాను. కాని నేడు నాకవి అనవసరం, కనుక నేను నిర్ణిత సమయం కంటే ముందుగా వెళ్లిపోయి మన ఒప్పందం విచ్చేదం చేస్తున్నాను'.

సేటు ఇదంతా చదివి కాగితం అక్కడ పడేసి ‘నూరేళ్ళ జీవించు నాయనా’ అని నెమ్ముదిగా వెళ్లిపోయినాడు. తెల్లవారి చౌకీదారు ఖైదీ పారిపోయాడని బిక్క మొహం వేసుకొని చెప్పాడు.

రాజారాం సేటు బల్ల మీద ఉన్న రెండు లక్షలు ఒప్పందం వ్రాసిన పత్రం వంక ఒక్కమాటు చూచి డ్రాయరులో పడేశాడు.

(‘గృహలక్ష్మి’ పత్రిక, జనవరి 1941లో ముద్రితం)

